

Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet. 1.

SAMLAREN

TIDSKRIFT FÖR SVENSK
LITTERATURHISTORISK
FORSKNING

Ny följd. Årgång 6

1 9 2 5

UPPSALA 1926

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET

UPPSALA 1926

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

VILKA AKADEMISKA DISSERTATIONER HAR ANDREAS RYDELIUS FÖRFATTAT?

Av

HENRIK EKMAN

I den förteckning över Andreas Rydelius' skrifter, som Erland Sam. Bring bifogar sitt Minne öfver Andr. Rydelius,¹ upptager han i anslutning till Lidéns Catalogus Disputationum² 93 akademiska dissertationer. Då emellertid Lidén i förordet till sin Catalogus upplyser, att respondenterna ofta själva författade sina avhandlingar, kan man icke utan vidare tillskriva Rydelius författarskapet till samtliga de dissertationer, vid vilka han presiderat.³ Detta vet Weibull och uppför därför i Lunds Universitets Historia endast med viss reservation dissertationerna bland Rydelius' skrifter. Det »torde», säger han, »vara alldeles omöjligt att för hvarje disputation bestämma huruvida den varit af praeses eller respondens författad, helst detta vanligen ej finnes uttryckligen angifvet.»⁴ För att likväl finna ett enhetligt tillvägagångssätt upptager han bland professorernas arbeten även de dissertationer, vid vilka de presiderat, oberoende av om praeses eller respondens författat desamma. Att den upplysning, Lidén lämnat, även gäller de dissertationer, vid vilka Rydelius presiderat, betygar denne själv. Till den avhandling *De imaginatione pathetica ejusque moderamine*, som öst-

¹ Sthlm 1806.

² Ups. 1778—79.

³ »Neque silentio mihi praetereundum heic fuit, quod observavi, apud Nostrates plerumque Respondentes ipsos auctores Disputationum suarum esse, quod omnino infrequens est forsam in aliis extra Sueciam Palaestris litterariis, usu ne antiquo priscae institutionis, an alia quacunq; caussa, incertum.» (Ur LIDÉNS förord.)

⁴ Ur förord till *Lunds Universitets Historia*. Utg. av M. WEIBULL o. E. TEGNÉR. 1 o. 2, Lund 1868.

göten Petrus Ehrenspetz den 4 juli 1730 under Rydelius' praesidium försvarar, bifogar nämligen Rydelius ett brev, vari han upplyser, att han tagit så liten del i utarbetandet av det ämne, som Ehrenspetz själv utvalt¹ åt sig att behandla, att knappt tio ord härstamma från honom. Rydelius har velat, att Ehrenspetz' arbete skulle framstå i sin ursprungliga gestalt. När därför denne utger sig för författare, kan Rydelius bekräfta detta i sitt brev. Ha vi sålunda här av Rydelius själv ett bevis på att även studenterna icke blott stundom själva valde sina ämnen utan även självständigt utarbetade sina dissertationer, lämnar brevet även en annan värdefull upplysning. Rydelius meddelar nämligen, att han, så ofta tiden medgiver, rättar de avhandlingar, som utarbetas under hans praesidium. »Ego vero Fateor, me dissertationes meo muniendas praesidio, quoties tempus diligentiam patitur, haud negligenter emendare.» Denna granskning av lärjungarnas avhandlingar har emellertid icke varit så genomgripande, att man alltid kan tillskriva praeses författarskapet. Tvärtom betygar Rydelius uttryckligen om omfånget av sin bearbetning, att han alltid vinnlägger sig om att icke vara pedantisk och för att icke förvilla läsarens omdöme om författaren låter mycket passera, som han själv personligen har annan uppfattning om. »In quo tamen negotio dedi semper operam, ne unquam morosus viderer, Sed potius, ne lectoris de auctoribus iudicium corrumperem, multa toleravi, non mihi omnino probata.»² Rydelius tager sålunda en hel del i dessa avhandlingar för gott, ehuru han personligen har annan åsikt. Pekar denna omständighet på att vi bakom flera akademiska dissertationer icke finna Rydelius såsom dessas författare, omöjliggör den även att utan en föregående undersökning av avhandlingarnas författarfråga tillskriva honom dessa. Men även om Rydelius' förfarande med Ehrenspetz' avhandling icke utan vidare kan betecknas såsom Rydelius' tillvägagångssätt med dis-

¹ I brevet uppmanar RYDELIUS dessutom läsaren, om något skulle förefalla honom mindre grundligt utfört, att betänka, att EHRENSPETZ' avhandling är ett ungdomligt försök att komma till rätta med ett svårt ämne. »Si quid tibi minus hic solide explicatum videatur cogita, juvenile tentamen esse, idque in difficillimo argumento, quod ipse suo arbitrato elegit.»

² I det anförda brevet till EHRENSPETZ säger Rydelius vidare, att han hellre velat lämna mycket av det som kunnat både grundligare genomtänkas och bättre framställas orört än genom att förbättra framställningen beröva författaren författarskapet »Itaque nihil mutavi, nisi necessitate quadam coactus, muluique non nulla, quae mihi visa sunt paulo accuratius & plenius cogitari dicique potuisse, intacta relinquere; quam limando auctori suo eripere.»

sertationerna överhuvud, ger det dock vid handen, att bland de avhandlingar, som försvarades under hans praesidium, förekommo sådana, som voro författade av respondenterna själva. Denna slutsats ha vi rätt att draga av den omständigheten, att Rydelius tydligen i sitt brev ej endast åsyftar ett enstaka förfarande med Ehrenspetz' avhandling utan även har andras dissertationer i tankarna. Detta uttalande om sitt tillvägagångssätt är vidare icke det enda, i vilket Rydelius utan omsvep betygar, att han låtit en avhandling försvaras under hans praesidium utan att han vare sig själv utarbetat densamma eller så grundligt omarbetat och förbättrat den, att den därigenom kunnat räknas såsom författad av honom. I ett brev till göteborgaren Andreas Maschål, då denne den 22 juni 1723 försvarade en avhandling *De unione mentis et corporis*, säger Rydelius, som fungerade som praeses vid disputationen, att han icke velat vare sig tillägga eller utesluta något av Maschåls arbete, för att detta i sin ursprungliga form skulle kunna framstå för läsarens omdöme. »Atque ut de iuvenili tuo tentamine integrum esset Lectoris iudicium, nihil cogitatis tuis addere, nihil detrudere volui.»¹ Ehuru dessa uttalanden av Rydelius tydligen föränletts av att vederbörande praesides ofta författat respondenternas avhandlingar, visa de dock, att av de dissertationer, vid vilka Rydelius presiderat, flera till största delen utarbetats och författats av studenterna själva. Innan dessa befordrat sina avhandlingar till trycket, har dock Rydelius genomgått desamma, och först efter imprimatur av honom har tryckningen fått äga rum.²

Denna uppfattning, att studenterna själva utarbetat åtskilliga av sina dissertationer, delar Annerstedt i fråga om gradualdisputationer vid Uppsala universitet under 1700-talets första decennier. Ehuru det finns bevis på att praeses själv författat gradualdisputationer, har man dock i regeln ansett, säger Annerstedt, vad gradualdisputationen angår, »att den borde vara författad af kandidaten, och man har så alltid betraktat den».³ Trots allt får därför den,

¹ Epist. Praes. »Ad Ingeniosum Auctorem Dissertationis De Unione Animae et Corporis.»

² I Kungl. Bibliotekets autografsamling förvaras ett dyl. imprimatur av Rydelius. I detta, som saknar adressat och årtal, heter det: »Vidi hanc dissertationem et facultatis philosophicae nomine digna censeo, quod Typis publicis mandet A. Rydeli(us)

Fac. Phil. h. t. Dec.»

³ ANNERSTEDT, CLAES, *Uppsala Universitets Historia*. Sthlm 1877—1914. III, 2, s. 169. Jfr GUNHILD BERGH, *Litterär Kritik*, Sthm 1916. S. 218 f.

»som noggrant undersöker gradualdisputationerna, det ovillkorliga intrycket, att de i regel varit författade af kandidaterna själfva.»¹ I Lund författade, menar Annerstedt, professorerna både exercitie- och gradualavhandlingar. Då han emellertid stöder denna uppfattning på de protester, vilka Löwenhielm² och Falkenberg³ såsom kanslerer och Olof Celsius d. y.⁴ såsom prokansler avgåvo emot att professorerna författade studenternas avhandlingar, lämnar hans uppfattning ingen upplysning, som gäller första tredjedelen av 1700-talet.⁵

Universitetets gällande statuter föreskrovo på Rydelius' tid: »Professores publicé ordinarias disputationes ad minimum unam quotannis conscribent . . . .»⁶ Ehuru det sålunda ålåg varje ordinarie professor att årligen utarbete en dissertation, synes särskilt inom den teologiska fakulteten sällan någon disputation förekommit på grund av att de disputationsprov, som avlagts inom den teologiska fakulteten såsom exercitieprov, icke inom den filosofiska fakulteten berättigade respondenten att omedelbart disputera pro gradu. Då man icke kunde betunga professorerna med att bestrida tryckningskostnaderna för dissertationerna, lät man respondenterna betala dessa. Då nu icke ett disputationsprov inom den teologiska fakulteten gällde såsom exercitieprov inom den filosofiska och filosofie magisterexamen var den gängse ämbetsexamen, blev följden den, »at många år gå förbi, förr än man en enda Theologisk Disputation här vid Academien kan få se och åhöra; väl förståendes ej oftare än vid Theologiska Promotioner, som här alltid varit mycket sällsynte; eller då någon in Theologia disputerar pro loco, utan at beräkna Disputationes Synodales, som alltid hållas emellan Terminerna.»⁷ Rydelius önskar därför, att de teologie professorerna årligen skulle skriva en dis-

¹ ANNERSTEDT, CLAES. *Uppsala Universitets Historia*. Sthlm 1877—1914. III, 2, s. 170.

² Kansler 1762—68.

³ Kansler 1772—89.

⁴ Prokansler 1777—94.

⁵ F. Överbibliotekarien vid Uppsala universitetsbibliotek A. L. BYGDÉN har älskvärdt meddelat, att han vid sysslandet med akad. diss. under denna tid kommit till den uppfattningen, att respondenterna i allmänhet författade sina gradualdisputationer själfva.

⁶ *Konstitutioner för Lunds Universitet*, Cap. 18 De Disputationibus in g're et spec. § I.

⁷ Ur »Andreae Rydelii välmenta Tankar angående den Frågan om Theologiska Disputationer, som uti Amplissima Facultate Philosophica är ventilerad och til mit betänkande från Venerando Consistorio af den 16 Febr. uti innevarande år benägnast är remitterad». (1737.) Jfr Brings »Minne» s. 86 ff. not.

putation. »Jag supponerar 1:mo», säger han, »at en Theologisk Disputation, som således af Facultate Philosophica skal blifva ansedd, måste vara Professoris Theologiae egit verk; såsom också i Upsala ingen annan Theologisk Disputation blifver räknad, utan then som Theologus sjelf hafver skrifvit. Jag supponerar 2:o, at en Theologus, som med så mångfaldiga Sysslor är öfverhopad, sällan lærer kunna skrifva och utgifva mer än en sin egen Disputation om året, såsom ock Constitutionerne intet mera honom påläggä; kan ock hända, at han något år kan framgifva två, så måste det ock vara det högsta, som han kan hinna med. Och om någon än skulle kunna bringa fram flera än 2:ne om året, så synes mig dock rådeligast, at hålla sig inom denna gränsen, så vida som dessa Disputationer skola gälla för något eller blifva ansedde af Facultate Philosophica . . .» Rydelius är sålunda av den uppfattningen, att en teologie professor i vanliga fall bör hinna med att utarbete en dissertation om året. Undantagsvis, menar han, kan han väl hinna med två, men det antalet anser han ej böra överskridas, om dissertationerna icke skola förlora i anseende. Nu presiderade Rydelius såsom filosofie professor 1726 vid sexton och 1730, således samma år som han utnämndes till tredje teologie professor, vid tio akademiska disputationer. Det är med tanke på Rydelius' betänkande från 1737 icke sannolikt, att Rydelius själv författat samtliga dissertationer, vid vilka han presiderat, utan att han låtit studenterna själva utarbete flera av sina avhandlingar, varefter han såsom praeses genomgått dessa och, där han funnit skäligh, förbättrat desamma.

De uttalanden av Rydelius om författarskapet till de akademiska dissertationerna, som vi funnit, giva sålunda å ena sidan vid handen, att icke blott praeses, utan även respondenterna själva, författat dessa dissertationer, å den andra Rydelius' åsikt, att en teologie professor icke borde författa mer än högst två avhandlingar årligen. Ehuru detta antal gällde de teologie professorerna, är det dock sannolikt, att Rydelius i anslutning till universitetets konstitutioner även beträffande den filosofiska fakulteten icke skulle tillrätt större vidlyftighet.

Vid ett försök att identifiera de olika dissertationernas författare kan man icke följa någon allmän regel utan måste, då upplysningarna, som avhandlingarna lämna om sig, äro skiftande och titelsidorna icke lämna tydliga uppgifter, undersöka de särskilda

disputationerna och av de uppgifter, dessa på ena eller andra sättet meddela, välja mellan praeses, respondentens eller båda tillsammans såsom författare. Ofta måste man dock givetvis stanna i ovisshet om var man har att söka författaren.

Det material, som vid en dylik undersökning står till buds, är icke omfattande. Endast i undantagsfall upplysa titelsidorna uppriktigt om arbetsfördelningen mellan praeses och respondentens. Går man igenom de olika dissertationerna, finner man emellertid, att å de avhandlingar, i vilka man icke kan påvisa någon delaktighet från respondentens sida, som alltså helt och hållet förskriva sig från praeses, alla smickrande och vördnadsbetygande epitet framför praeses' namn äro utelämnade. Då däremot respondenten på något sätt deltagit i utarbetandet av dissertationen, utsätter han dessa epitet. Mycket ofta säger han »Praeside Max. Rev. Et Celeberrimo Viro D:no Andrea Rydelio . . .»¹ eller »Praesidio Viri Max. Reverendi atq; Celeberrimi D:ni Andreae Rydelii».²

I flera dissertationer hänvisa författarna till arbeten och kollegier av praeses och detta alltid efter tidens sed under utsättande av epitetet Clarissimus, Reverendissimus, Dominus etc. framför praeses. Nu visar det sig, att samma förhållande, som gällde titelsidorna, även gäller dessa hänvisningar, i det att de dissertationer, som man med säkra skäl kan uppvisa uteslutande vara författade av Rydelius, icke använda dessa epitet. Då detta icke kan bero på en tillfällighet, är det sannolikt, att de dissertationer, i vilka dessa epitet förekomma, helt eller delvis äro författade av respondenterna. Man kan visserligen mot förekomsten av dylika epitet invända, att de icke nödvändigt peka på respondenten såsom författare, utan att denne insatt ifrågavarande epitet i den av praeses författade dissertationen, när denne hänvisat till sina egna arbeten, för att på detta sätt giva sig sken av att vara författaren, eller att Rydelius i egenskap av praeses gärna under dylika attribut hänvisat till sig själv. Dessa invändningar vore emellertid hållbara, om vi icke kunde konstatera frånvaron av dessa epitet i de avhandlingar, vi med säkerhet veta, att Rydelius författat. Det förefaller därför föga sannolikt, att de utsatts endast i bedrägligt syfte att hos allmänheten skaffa respondenten skenet av att vara författare, då ju samtliga avhandlingar äro avfattade på latin och

¹ Diss. *De imaginatione pathetica ejusque moderamine*, 1730.

² Diss. *De vera et falsa superstitionis idea*, 1730.

allmänheten sålunda i stort sett var ur stånd att taga djupare del av dessa. Att bedrägeriet avsåg den latinkunniga akademiska världen har intet, som talar för sig, då denna givetvis kände gängse praxis i disputationsväsendet. Överhuvud är det svårt att inordna ett systematiskt ordnat bedrägligt förfarande i disputationsväsendet. Ett liknande syfte är det även svårt att se i de uppgifter, som respondenterna-författarna i förord, inledningsparagrafer, efterskrifter eller eljest i avhandlingarna lämna om sin ställning till dessa. Det förekommer mycket ofta, att vederbörande författare yppar farhågor för den föreliggande avhandlingen, varför han beder läsaren hava hans ungdomliga omdöme och förstånd, ämnets svårighet och annat i tankarna, när han bedömer hans avhandling. Stundom ursäktar sig författaren med att avhandlingen författats under frånvaro från akademien, under resa eller utan att nödig litteratur varit tillgänglig. Det synes sannolikt, då man iakttagert, att dylika ursäkter icke förekomma i de avhandlingar, vi med säkerhet veta, att Rydelius författat, att respondenterna tagit större eller mindre del i utarbetandet av de avhandlingar, vari en ungdomlig författare bakom dylika uttryck träder fram.

Med större försiktighet och mindre tilltro får man handhava de dedikationer, som bifogas de flesta avhandlingar. Respondenterna tillägna i dessa dedikationer under ganska stereotypa uttryck åt anförvanter och gynnare de avhandlingar, de skulle försvara. Dedikationerna lämna dock ingen som helst ledning angående avhandlingarnas författare, då det var sed, att respondenten, oberoende av om han var författare eller icke, ansågs hava rätt att dedicera den avhandling, han skulle försvara, åt vem han ville, sannolikt för att han härigenom skulle få hjälp till bestridande av omkostnaderna vid avhandlingens tryckande. Mer upplysande i dissertationernas författarfråga äro de gratulationer, som tryckta sammanbundits respektive sammantryckts med avhandlingarna. Det är ingalunda ovanligt, att flera dylika gratulationer bifogas dissertationerna, än på latin, än på svenska, franska, grekiska, hebreiska, spanska eller italienska, uttryckande vänners och fränders beundran och lyckönskan. Icke sällan händer det, att till och med praeses själv eller professorer gripa till pennan för att lyckönska en uppmärksammas lärjunge. Då man nu i sina gratulationer ville framhäva respondentens ära och förtjänst så mycket som möjligt, tillgrip man ofta uttryck, som voro vilseledande eller åtminstone av-

sågo att giva respondenten största möjliga del i författarskapet. I förordet till den förteckning över Sven Lagerbrings tryckta arbeten och manuskript, som Samuel E. Bring uppgjort, säger Bring, att det var ett vedertaget bruk, att i de disputationerna åtföljande lyckönskningarna beteckna respondenten såsom auktor för att inför allmänheten framhäva hans ära.¹ Då emellertid gratulationerna på Rydelius' tid oftast äro avfattade på främmande språk, torde allmänheten i detta fall förstätt rätt litet av dessa ofta mycket konstlade gratulationer. Icke heller inom den lärda världen torde de längre imponerat i högre grad. Ehuru gratulationerna rikligt förekomma till de avhandlingar, vid vilka Rydelius presiderade, höra de dock sannolikt mer hemma i ett tidigare tidsskedes disputationsväsen. Rydelius är icke heller själv nöjd med de retoriska alstren vid disputationstillfällena, och i betänkandet² om de nya universitetskonstitutionerna, i vilket Rydelius har icke obetydlig del, heter det i fråga om talen, som förekommo vid disputationerna, att de voro uppfyllda av »en hop orimliga flatterier och complimenter, som . . . . hos främmande, som ej voro vana vid sådant pedanteri, väckte åtlöje». Ehuru dessa gratulationer sålunda bättre passade den utgående stormaktstiden och nu såsom sedvanliga dekorationer åtföljde avhandlingarna, varigenom lyckönskarna även hade glädjen att se sina ord i tryck, innehålla de dock stundom värdefulla uppgifter i fråga om författarskapet. Det visar sig nämligen i flera fall, då Rydelius är författaren, att gratulationerna utan vidare omtala detta och låta lyckönskningarna gälla endast det sätt, varpå respondenten skött sitt försvar.³ Exempel härpå erbjuder Ch. G. Silfwerschiölds lyckönskan till östgöten Nicolaus Winnerstedt, när denne vid disputationsakten den 29 maj 1709 försvarat den av Rydelius författade dissertationen

¹ Tryckt i *Lunds Universitets Årsskrift*, N. F. Avd. I. Bd. 3, N:r 1. Lund 1907.

² Av år 1723. Jfr ovan anf. *Lunds Univ. Hist.*, I, s. 199.

³ Då gratulationerna avfattats, innan disputationsakten försiggått, och föreliggande sammantryckta med dissertationerna, kan det synas underligt, att lyckönskarna på förhand kunde veta, att vederbörande respondent förträffligt framställt och behandlat sitt ämne eller lyckats i sitt försvar. Förklaringen är emellertid den, att vederbörande praeses var skyldig att på förhand genomgå avhandlingarna och endast befordrade de dissertationer, som till form och innehåll icke innehöllo något anstötligt, till trycket. Det torde därför hava hört till sällsyntheterna, att de avhandlingar, som redan tryckts, underkändes vid disputationen. Lyckönskarna kunde därför vara ganska säkra och hade ingen anledning att spara på berömmande ord.

De musis aemulis. I denna lyckönskan heter det: »A Monsieur le Respondent. Monsieur . . . J'avoüe qu'il faut avoir beaucoup d'étude, et de capacité pour bien écrire une dissertation, mais il est aussi vrai de dire qu'il en faut avoir beaucoup pour la bien défendre: L'auteur ne pouvoit mieux faire, que de vous choisir pour repousser le premier les argumens qu'on fera contre ses theses, je ne doute nullement que vous ne repondiès à son attente, et à celle de tous vos amis, en mon particulier, je prie Dieu qu'il vous donne un bon succès et suis Monsieur Votre tres humble serviteur Charles Gustave Silfwerschiöld.»¹ Att denna upplysning, som Silfwerschiölds gratulation lämnar, motsvarar det verkliga förhållandet med disputationen låter oss Rydelius själv förstå, då han i sina Förnuftsöfningar »om then förunderliga communicationen, som är uti hiernan . . .» meddelar: »Något hafwer jag therom handlat i min disputation, för fem och tiugu år sedan hollen, de Musis Aemulis.»² Samma förhållande, att gratulationer giva upplysning om respondenternas verkliga förhållande till sina avhandlingar, kan man ofta iakttaga. Så betyga samtliga dissertationen *De amore boni* åtföljande gratulationer, att dess respondent författat densamma.³ Dessa uppgifter bekräftar Rydelius själv i det testimonium academicum, som han den 30 maj 1723 utfärdar för östgöten Arvid Rydén. »Extant», säger Rydelius i testimoniet, »etiam duae ejus dissertationes rarioris argumenti: quarum primam a me exhibitam egregie defendit: secundam ipse felici stilo, nec minus acuto judicio exaravit atque ita adversus accerrimos quosdam oppugnatores, etiam ex Professorum ordine, est tutatus, ut Auditorum plausu nemo minus carere posset . . .» Då nu Rydén endast tvenne gånger, 1718 och 1721, avlade disputationsprov och *De amore boni* just försvarades 1721, är det tydligt, att Rydelius i sitt testimonium med den dissertation, som han uppger Rydén författat, åsyftar ifrågavarande avhandling, vilken lyckönskarna upplyst att Rydén författat. Exemplen på att gratulationer, vare sig de angiva respondenten enbart såsom sådan eller också utpeka honom såsom avhandlingens författare, äro i överensstämmelse med det verkliga förhållandet, äro många. Har det sålunda visat sig, att såväl de personliga uppgifter, som författarna lämna om sina av-

¹ Grat. sammantryckt med diss. *De musis aemulis*.

² *Förnuftsöfningarna*, 2. uppl. s. 107.

³ 1721.

handlingar, som de, vilka lyckönskarna meddela i sina gratulationer, ofta giva upplysning om det faktiska förhållandet, synes det tillåtet att vid ett försök att identifiera dissertationernas författare taga hänsyn även till dessa uppgifter. Då man likväl, vad gratulationerna beträffar, icke får glömma, att lyckönskarna ville tillskriva respondenten så stor delaktighet i avhandlingens författande som möjligt, blir marken vacklande och man måste söka stödja författarskapet icke blott på lyckönskarnas utsagor utan även söka andra grunder för identifieringen. Där sådana icke låta sig finna, förblir man i ovisshet om sanningshalten i gratulationernas upplysningar.

För några dissertationer lämnar Rydelius, såsom vi sett, direkta uppgifter i författarfrågan i de akademiska testimonier, han utfärdar. Dessa testimonier äro icke avfattade efter ett vedertaget formulär utan fritt sammanställda av Rydelius efter den kännedom, han hade om vederbörande lärjunge. När Rydelius i testimonierna berör författarfrågan och omtalar, huruvida respondenten även författat sin avhandling eller endast försvarat densamma, avser han att framlägga det verkliga förhållandet. Tydligt framgår detta av det nyss anförda testimoniet för Arvid Rydén, vari han, såsom vi sågo, omtalar, att av de tvenne dissertationer, som Rydén försvarat, denne endast utarbetat den senare, medan han själv avfattat den förra. — Slutligen må här tilläggas, att när Rydelius låter olika respondenter försvara olika delar av ett större enhetligt verk, det sannolika är, att han själv författat samtliga delar av arbetet. Detta är tydligen fallet med dissertationsserien *De eruditione humana*, vars sex delar Rydelius åren 1717—1723 överläter åt sex olika respondenter att försvara.

Utom dessa nu anförda mera ofta förekommande grunder för författarnas identifiering lämna de olika dissertationerna även några för de enskilda avhandlingarna mer speciella uppgifter, som äro användbara för en undersökning av författarfrågan.^{1, 2}

¹ Givetvis kan en djupgående forskning i Rydelius' teol.-fil. åskådning till en undersökning av dissertationernas författarfråga lämna många hållbara inre grunder för bestämmandet av vilka diss., som äro av Rydelius' egen hand. Då en sådan emellertid ännu hör framtiden till, torde föreliggande undersökning, som oftast endast bygger på direkta uttalanden, som kunna röja författarna, men mindre på vad som i diss. i stort är förenligt med eller stridande mot Rydelius' åskådning, likväl kunna underlätta arbetet vid ett ingående studium av Rydelius' åskådning.

² I sin *Catalogus* utsätter LIDÉN för några diss. beteckningen »Resp.» fram-

1. *De musis aemulis*.¹ 1709, 68 s. 8:o Resp. N. WINNERSTEDT. Förf. RYDELIUS. (Jfr dennes Förnuftsöfningar, uppl. 2, s. 107. Se även uppgiften i Silfwerschiölds diss. bifogade gratulation.)

2. *Positiones philosophicae*. 1710, G., 15 s. 8:o. Resp. o. förf. N. SANDBERG (s. 9).²

3. *De dialecto philosophica*. 1711, 33 s. 8:o. Resp. o. förf. O. WRANGL. Ehuru resp. säkerligen — såsom fallet är med ett flertal avhandlingar under Rydelius' praesidium — erhållit flerfaldig hjälp av praeses vid utarbetandet, vill han dock antyda, att han själv författat sin diss. (s. 5).

4. *De praejudiciis*. 1711, G., 27 s. 8:o. Resp. O. TRANAEUS. Till denna diss. har tydligen RYDELIUS lämnat det huvudsakliga materialet (s. 17, 18 ff.), vilket resp. sedan sammanfattat.

5. *De personarum quantitate morali ejusque fundamentis*. 1711, 28 s. 8:o. Resp. o. förf. N. PALMSTIERNA (Praefatio; Kap. 2, tes 5).

6—7. *De cognitione sui*. Del I 1712, 33 s. 8:o. Del 2 1712, G., 27 s. 8:o. Resp. o. förf. till båda delarna A. KIERNANDER (Rydelius' ord³ till denne vid disp.; Praef. till del 2).

8—9. *De praesumptionibus eruditibus et ineruditibus*. Del 1 1712, 34 s. 8:o. Del 2 1713, G., 36 s. 8:o. Resp. o. förf. till båda delarna P. P. RUBENIUS. (Del 1 § 1, del 2 praef.).

10—11. *De singularium notitia sterili et fructuosa*. Del 1 1713, 24 s. 8:o. Del 2 1714, G., 20 s. 4:o Båda delarna hava samme resp., J. CHR. CORVIN. Sannolikt är RYDELIUS förf., då resp. i sin dedikation icke vill göra anspråk på författarskapet. Materialets knapphet vid bestämmandet manar dock till reservation.

12. *De praerogativis rerum publicarum ex situ*. 1715, 52 s. 4:o. Resp. o. förf. N. BURENSKIÖLD (s. 29, 42, 43. Jfr grat. från M. Rydelius och S. Hörling).

13. *De notionibus nativis*. 1715, G., 28 s. 8:o. Resp. o. förf. L. HELLMAN (Praef.) Sannolikt har dock förf. vid utarbetandet haft icke obetydlig hjälp i Rydelius' handledning.

---

för respondentens namn i avsikt att framhålla, att han anser att Rydelius själv författat dessa avhandlingar. Då han emellertid icke har utrymme för någon motivering, hänvisas här endast till förhållandet i hans Catalogus.

¹ Denna diss. är liksom följ. tr. i Lund.

² Att en diss. förekommit pro gradu betecknas i det följande: G.

³ Här liksom annorstädes, varest ej annat angives, finnas nödiga belägg sammantr. med diss.

14. *De primis totius philosophiae principiis*. 1715, 37 s. 8:o. Resp. N. FABRICIUS. Denna diss., som röjer icke obetydlig lärdom, har troligen RYDELIUS författat. Härför talar den omständigheten, att i det test. acad., som han följande år utfärdar för resp., icke omtalas, att denne författat någon avhandl.¹ Obs! huru grat. även undvika att kalla F. förf.

15. *De logomachiis philosophantium*. 1716, G., 21 s. 4:o. Resp. J. SJÖHOLM. Ehuru avhandlingen icke lämnar tydlig anvisning om sin författare, är denne dock sannolikt att söka i respondenten, då diss. försvarades pro gradu och studenterna i regel själva författade sina gradualavhandlingar.

16. *De viis praecipuis rationaliter cognoscendae Dei existentiae*. 1716, 26 s. 8:o. Resp. o. förf. J. L. FORSSELIUS (Praef.; s. 24).

17. *De lusibus phantasiae delirae*. 1717, 72 s. 8:o. Resp. o. förf. O. WENNERSTEDT (Rydélius' test. acad. för denne av 1714. Jfr även gratulationerna från »Jur. . . et Moral. Prof.» J. Hermansson).

18. *De indole et limitibus religionis natur. verae*. 1717, G., 52 s. 8:o. Resp. o. förf. L. AHLMAN (Praef., gratulationen från J. Bechman).

19. *De eruditione humana in universum*. Del 1 1717, 29 s. 8:o. Resp. C. WESTERBERG. Denna diss., som utgör första delen i en serie avhandlingar, vilka från olika sidor belysa samma ämne, har tydligen RYDELIUS författat. (Jfr titelsidan, s. 15, W:s dedikation och avhandlingens innehåll i övrigt.)

20. *De humana eruditione pars 2:da ubi de finibus eruditionis et speciatim de vero ejusque gradibus disseritur*. 1718, 32 s. 8:o. Resp. A. J. RYDÉN. Förf. är RYDELIUS. (Dennes test. acad. för Rydén 1723.)

21. *De humana eruditione pars 3:tia ubi porro de eruditionis humanae finibus et speciatim de bono ejusque gradibus disseritur*. 1721, 16 s. 8:o. Resp. J. WINDING. Förf. är RYDELIUS, som i denna diss. omedelbart ansluter till föregående del (s. 1).

22. *De eruditione solida superficialia et falsa constituentes quartam partem exercitationis philosophicae de humana eruditione*. 1721, 32 s. 8:o. Resp. M. CARLSTRÖM. Förf. RYDELIUS (Test. acad. 1724 för Carlström).

¹ Samtl. här anförda test. acad. finnas intagna i A. Rydelii Opuscula Latina, utg. av J. H. LIDÉN, Norrk. 1778.

23. *De humana eruditione pars 5:ta agens de scientiis quibusdam pseudonymis ad eruditionem falsam referendis.* 1722, 47 s. 8:o. Resp. C. TILLIANDER. Förf. RYDELIUS (Titelsid. Jfr gratulationernas undvikande av titeln förf. för resp.).

24. *De humana eruditione clausula pedantismi genuinam faciem certioribus lineamentis describens quam vulgo solet fieri.* 1723, 97 s. 8:o. Resp. A. RYDELIUS, »Jonæ filio». Förf. RYDELIUS. (Förnuftsöfningarna, 2 uppl., § 2 s. 29.)

25. *De morosophia seu subtilitate stupida et delirante.* 1719, G., 48 s. 8:o. Resp. A. HOLMDALIUS.¹ Troligen har Rydelius författat denna diss., som saknar de för lärjungaarbetena vanliga ursäkterna och betänkligheterna. Materialets knapphet manar dock även här till reservation.

26. *De opinionum revolutionibus periodicis.* 1719, G., 22 s. 8:o. Resp. o. förf. M. CHORIN (Rydelius' ord till resp. vid disp.).

27. *De animarum humanarum vita immortalis.* 1719, G., 24 s. 8:o. Resp. o. förf. A. FRIDELIUS (Titels., § 11, Rydelius' grat.).

28. *De disputat. vocali et solenni ejusque vero usu et abusu.* 1719, G., 28 s. 8:o. Resp. P. ANNAEUS. Troligen är Annaeus även förf. (s. 5). Med säkerhet vågar man dock icke här ett uttalande.

29. *De natura et constitutione physicae.* 1719, G., 12 s. 8:o. Resp. o. förf. L. MUHBECK (Praef., R:s' grat. till De Blekingia)².

30. *De admiratione docta.* 1719, G., 19 s. 8:o. Resp. o. förf. J. HOFWERBERG. 1711 försvarar Hofwerberg diss. De ignorantia docta. Nu visar vår diss. (§ 1) på samme författare till båda avhandlingarna. Då emellertid De ignorantia docta försvarades under E. Steuchius' praesidium, är det sannolikt, att denna diss. icke hade Rydelius till författare. Då nu vidare Steuchius flera månader före disputationen förflyttats till Uppsala, synes Hofwerberg själv författat sin gradualavhandling.

¹ Däremot synes H. vara förf. till ett latinskt elogium i s. k. stenstil »*Regni Sui Gothici Augustissimo Monarchae Carolo XII Sacrum*». (I Lunds universitetsbiblioteks manuskriptsaml. sign. »Ms. W. 4:o. 12»). Detta elogium är signerat ANDREAS HOLMDALIUS. Nu förmodar BRAUNE, som utgivit RYDELIUS' vittra skrifter (intagna i P. HANSELLI, *Saml. Vitterhetsarb. af Sv. förf.* Bd. XI), att ANDREAS HOLMDALIUS möjligen är en pseudonym, under vilken Andreas Rydelius döljer sig. Detta kan dock ifrågasättas, då bland Rydelius' lärjungar ju verkligen fanns en Andreas Holmdalius, om vilken vi dessutom veta, att han rest till Lund på Karl XII:s bekostnad och att hans fader »stod högt i nåd» hos konungen. (Jfr HAMMARIN, J., *Karlstads stifts herdaminne*, Karlstad 1846.)

² Diss. 1719 under M. RYDELIUS' praes.

31. *Consideratio quaestionum nonnullarum circa philosophiam christianam.* 1719, G., 10 s. 8:o. Resp. o. förf. L. BÜTZOVIVS (Dennes brev dat. Malmö d. 4. 12. 1719).
32. *De propagatione animae humanae.* 1719, G., 12 s. 8:o. Resp. o. förf. J. RÖNBECK (s. 1).
33. *De palma.* 1720, 32 s. 8:o. Resp. o. förf. S. PALMEGREEN (s. 2, 3. Jfr de diss. bifogade grat.).
- 34—35. *De vera idea sapientiae humanae.* Del 1 1720, 44 s. 8:o. Del 2 G. 1723, 38 s. 8:o. Resp. o. förf. till båda delarna TH. THOMAEUS. (Jfr med varandra del 1 s. 3, 4 och del 2 s. 1.)
- 36—37. *De usu iudicii philosophici in studiis memoriae.* Del 1 1720, 19 s. 8:o. Del 2 1722, G., 28 s. 8:o. Resp. o. förf. till båda delarna M. LINDEWALD (Del 1 s. 18. Del 2 s. 1. Jfr grat. från C. Holm).
38. *Philosophia ebria.* 1720, G., 20 s. 8:o. Resp. o. förf. J. KÖHLER (Inlednings- och slutkap.).
39. *De amore boni.* 1721, G., 36 s. 8:o. Resp. o. förf. A. J. RYDÉN (Praefatio, Rydelius' lyckönskan, Test. acad. för Rydén av 1723. Att Rydelius i detta testimonium just åsyftar denna diss. är tydligt därav, att Rydén endast tvenne gånger, 1718 och 1723, off. disputerat.)
40. *De materiae ineptitudine ad cogitandum.* 1721, 33 s. 8:o. Resp. o. förf. R. LIEBMANN (s. 5, 14, 33. Jfr även diss. De immaterialitate mentis humane s. 12, varest vår avh. omtalas vid sidan av Rydelius' Coll. Pneum.).
41. *De vita hominis creatoris sui vindice.* 1721, G., 68 s. 8:o. Resp. o. förf. O. P. OSANDER (Titels, s. 26, 52, 56. Se även Praef. och dedikationen till A. Goeding).
42. *De limitibus intellectus et voluntatis.* 1721, G., 41 s. 8:o. Resp. o. förf. J. BRAG (Praef., s. 28).
43. *De creatione materiae ex nihilo.* 1721, G. 27 s. 8:o. Resp. o. förf. P. WANKIF (s. 4, 5).
- 44—45. *De affectibus humanis.* Del 1 1723, 18 s. 8:o. Del 2 1723, 17 s. 8:o. G. Resp. o. förf. till båda delarna J. BRUN. (Jfr med varandra del 2 s. 1, 2 och slutkap. i del 1.)
46. *De immaterialitate mentis humane.* 1723, G., 27 s. 8:o. Resp. o. förf. J. SALMÉN (s. 1 ff., s. 12).
47. *Disputatio philosophica in qua dyas partium hominis essentialium inprimis adversus recentiores philosophiae corruptores, vindic-*

catw. 1723, G., 40 s. 8:o. Resp. o. förf. M. FRODELIOUS (§ 3 s. 4. Jfr grat. från praeses och M. Rydelius).

48. *De unione mentis et corporis.* 1723, 39 s. 8:o. Resp. o. förf. A. MASCHÅL (s. 36, § 15, avhandl. bifogat brev från praeses).

49. *De diverso palladis et martis ingenio.* 1723, 21 s. 8:o. Resp. o. förf. J. AHLANDER (praef.; märk särskilt § 4, varest tydligen icke Rydelius utan Ahlander, den förre soldaten, för ordet).

50. *De vero logicae peripateticae pretio.* 1723, 19 s. 8:o. Resp. C. KNOP. Förf. RYDELIUS (Titelsid. Obs! utelämnandet av alla honnörsepitet för praeses och huru A. v. Linde blott kallar Knop resp.).

51. *De anima brutorum.* 1724, 62 s. 8:o. Resp. o. förf. J. ROSELIUS (Praef., s. 13, 23 m. fl. ställen, grat. från Olaus Dalin).

52. *Aphorismi phil. . . ex prima parte excerc. rat. . . de optima educatione.* 1725, 32 s. 8:o. Resp. C. M. BODIN. Förf. RYDELIUS (Praef. Det är intressant att iakttaga, huru lyckönskarna endast angiva Bodin som resp.).

53. *De novis aliquot axiomatibus quibus metaphysicam auxere viri celebres Leibnitius et Volfus.* 1725, 33 s. 8:o. Resp. o. förf. N. QUIDING (Praef.)

54. *De excessu subtilitatis in philosophicis.* 1726, G., 23 s. 4:o. Resp. o. förf. C. TILIANDER (Praef., slutkap.)

55. *Theses miscellaneae.* 1726, G., 4 s. 4:o. Resp. G. SÖDERLING. Till dessa teser är det ganska fruktlöst att söka en speciell författare, då de äro sammanställda från vitt skilda områden. Att respondenten själv sammanställt teserna till sin gradualdiss. har dock intet i denna, som talar emot sig.

56. *De harmonia perfectionum divinarum.* 1726, G., 11 s. 4:o. Resp. o. förf. M. STOLPE (§ 10).

57. *De existentiae divinae demonstratione . . .* 1726, G., 12 s. 4:o. Resp. o. förf. C. KNOOP (§§ 1, 15).

58. *De fatali prope literatorum miseria.* 1726, G., 15 s. 4:o. Resp. A. MASCHÅL. Det är dock¹ sannolikt, att Maschål även författat denna sin gradualavh. och med den motsvarar de förväntningar, Rydelius uttalat om honom vid diss. *De unione mentis et corporis.* I sin lyckönskan till resp. är även G. Tiliander av den uppfattningen, att M. själv avfattat sin diss.

59. *Diss. philosophico-pneumatica antiquo-novam quaestionem quid sit Deus ventilans.* 1726, 29 s. 8:o. Resp. A. L. HIORT. Huruvida

respondenten även är författare till denna diss., lämnar oss denna icke tydliga upplysningar om.

60. *Dissertatio philosophica fidelem praeceptorem, praesertim privatam adumbrans.* 1726, 39 s. 8:o. Resp. och förf. S. MÖRTLING (Praef. Jfr ock dedikationen till G. KLING).

61. *De chao.* 1726, 46 s. 8:o. Resp. o. förf. M. KIERRULF. Då diss. saknar anknytningspunkter till Rydelius' övriga författarskap och gratulationerna med full tydlighet uppgiva respondenten såsom författare, synes diss. med sannolikhet kunna tillskrivas Kierrulf.

62. *De moderamine libertatis philosophicae.* 1726, G., 16 s. 8:o. Resp. o. förf. S. ALMQUIST (§ 5 s. 5).

63. *De infinito.* 1726, G., 11 s. 4:o. Resp. A. L. HIORT. På identiteten mellan resp. o. förf. till denna diss. tyda såväl den knapphändiga avfattningen som Hiorts dedikation till A. Rhyzelius.

64. *De vera substantiae idea et definitione.* 1726, G., 17 s. 8:o. Resp. o. förf. G. HÖK (s. 9, grat. från C. Lagberg).

65. *De tempore.* 1726, G., 30 s. 8:o. Resp. och förf. J. ROSELIUS (Praef., s. 4, grat. från M. Roselius).

66—67. *De caussis atheismi.* Del 1 1726, s. 1—34. 8:o. Del 2 samma år, s. 35—42. 8:o. G. Resp. o. förf. till båda delarna är säkerligen J. PALM (Praef. Se vidare författarens hänvisningar till praeses s. 40, lyckönskningarna från denne m. fl.).

68. *Triginta inclutae veritates.* 1726, G., 4^{1/2} s. 8:o. Resp. o. förf. N. OELREICH (Titels. Se även grat. från A. Lindehielm).

69. *De fine et usu practico omnium artium liberalium.* 1726, G., 24 s. 8:o. Resp. o. förf. P. WIDBOM (§ 1).

70. *De vera rationis humanae definitione ejusque fructu.* 1727, 24 s. 8:o. Resp. o. förf. J. HUMERUS (s. 6).

71. *Brevis repetitio 4:tae partis exercitationum rationalium additis subinde necessariis animadversionibus.* 1727, 24 s. 4:o. Resp. J. BIUGG. Denna sammanfattning ur Förnuftöfningarnas fjärde del har Rydelius till förf. (Titels.). Det är även här intressant att se, huru när Rydelius är förf., alla honnörsepetet för denne bortfalla och huru gratulationerna undvika att kalla resp. diss:s förf.

72. *De varia vicissitudine veraque indole philosophiae primae vulgo dictae metaphysicae.* 1727, 12 s. 4:o. Resp. o. förf. P. WESTELIUS (Proemium).

73. *De justitia Dei vindicativa.* 1727, G., 12 s. 4:o. Resp. o. förf. P. P. FILENIUS (s. 6; jfr även grat. till F.).

74. *De imaginariis animarum humanarum gradibus.* 1728, G., 15 s. 4:o. Resp. o. förf. J. WÄHLIN (Praef. Jfr Klingspors uppgifter i sin lyckönskan).

75. *De philosophia in genere ejusque definitione.* 1728, G., 9 s. 4:o. Resp. A. THOMAEUS. Troligen är resp. även förf. Härför talar avhandlingens ringa omfång och omständigheten, att den försvarats pro gradu.

76. *De quaestionibus abstrusis subinde in philosophia occurrentibus quibus summae imbecillitatis convincitur ratio humana.* 1728, 23 s. 4:o. Resp. o. förf. J. RISBERG (s. 11, 21).

77. *Theses in philosophia variae.* 1729, 7 s. 4:o. G. Resp. J. NELANDER. Att här tala om en egentlig förf. är vanskligt, då teserna äro hämtade från de mest skilda områden och till grund säkerligen ha den akademiska undervisningen överhuvud. (Obs! hur M. Rydelius i sin grat. endast kallar N. »... D: num Respond.»).

78. *Aphorismi logici de sophismatibus jocosis.* 1729, G., 11 s. 4:o. Resp. E. COLLIANDER. Ehuru C. G. Schultén riktar sig till Colliander såsom »Autore delle presenti giocose Sofisme» och gläder sig över att han, »di nuovo metterà in luce una viva pruova della sua solida eruditione», har dock säkerligen denna diss., som på sina 11 sidor röjer både stor lärdom och beläsenhet, RYDELIUS till stor del att tacka för sin tillkomst. Sannolikt har diss. sålunda tillkommit under samarbete mellan praeses och respondens. (Jfr s. 3.)

79. *De fundamentis syllogismorum perfectorum.* 1729, G., 19 s. 4:o. Resp. o. förf. P. COLLIANDER (s. 7, 19).

80. *De falso vel dubie abstrusis.* 1729, G., 24 s. 4:o. Resp. o. förf. J. RISBERG (Praef., s. 13, 21 not).

81. *De sapientia divina.* Del 1 1729, 50 s. 4:o.¹ Resp. o. förf. G. F. BERTHOLTZ (s. 37).

82. *Prodromus analyseos philosophicae qua viri male celebris Christiani Democriti analysis chymica trium systematum philosophicorum Cartesiani, Spinoziani & Leibnitio-Volfiani breviter examinatur.* 1730, 25 s. 4:o Resp. A. NELANDER. Denna avhandling har samma år utgivits på svenska under titel »En kort Begynnelse til wederläggning af then så kallade Christiani Democriti Grofwa Willfarelser uti Philosophien, Igenom en vid Kongl. Universitetet

¹ Del 2 1732 under M. Rydelius' praes.

i Lund den 19 Martii innewarande åhr offentligén hâllen Disputa-
tion, utgifwen Af . . . Anders Rydelius . . .» Sthlm 1730, 77 s.
8:o. I företalet till denna uppl. upplyser översättaren, att RYDE-
LIUS sjâlv författat den latinska diss.

83. *De spectris*. Del 1 1730, 17 s. 4:o.¹ Resp. o. förf. E. T. JUNBECK. (Jfr del 1 Praef.; del 2 s. 12 not. Jfr ock författarens olika sätt att hänvisa till del 1 och Rydelius' Föruftöfningar.)

84. *De gustu mentis sano & aegrotante in exercitiorum rationalium parte 4:ta memorato, diss. phil., qua hic philosophicus cogitandi loquendique modus paulo curiosius explicatur, ut imbecilli & suspiciosi homines soliditatem ejus pariter ac innocentiam quasi manibus palpare possint, . . . à . . . Andrea Rydelio*. 1730, 22 s. 4:o. Resp. A. ZIEBETH. Förf. RYDELIUS (Titels., s. 13).

85. *Exerc. acad. veterem querelam, de tempore posteriore, pejore revocans*. 1730, 20 s. 4:o. Resp. o. förf. M. SOMMAR (§ 2).

86. *De vera et falsa superstitionis idea*. 1730, G., 14 s. 4:o. Resp. o. förf. N. MONTELIUS (§§ 1, 8).

87. *De serie finium divinatorum*. 1730, G., 21 s. 4:o. Resp. o. förf. M. B. ELGH (s. 4, se ock grat. från C. Ryting).

88. *Theses in philosophia variae*. 1730, G., 4 1/2 s. 4:o. Resp. J. BRING. Även om denna grad.-diss., vad form och innehåll beträffar, snarare talar för respondentens än för praeses' författarskap, äro dock uppgifterna, den lämnar om sig, för otydliga för att våga ett påstående om författaren.

89. *Diss. acad. qua fervidum Europaeorum gentium certamen de gloria ingenii revocatur*. 1730, G., 15 s. 4:o. Resp. o. förf. J. CHR. MUHRBECK (Titels. Jfr utsagorna i flera grat.).

90. *De imaginatione pathetica ejusque moderamine*. 1730, 28 s. 4:o. Resp. o. förf. P. EHRENSPETZ. (Rydelius' ovan anförda brev till E. med anledning av disp.)

91. *De usu et abusu historiae literariae*. 1730, 15 s. 4:o. Resp. o. förf. O. KIERULF (Rydelius' test. acad. 1732 för K.).

92. *Specimen positivo-plemicum continens nonnullas thesologicas*. 1732, 23 s. 4:o. Resp. o. förf. C. TILIANDER (Praef. Jfr Rydelius' rekommendationsbrev, som sammantryckts med diss.).

93. *De canone fidei scripto*. 1733, 52 s. 4:o. Resp. G. E. BILDSTEIN. Till sitt väsentliga innehåll är denna diss., den sista vid vilken Rydelius såsom professor presiderade, identisk med den

¹ Del 2 1731 under C. Papkes praes.

1739 i Linköping utgivna »Andra Delen Af D. Andr. Rydelii Anmerkningar Öfwer then så kallade Christiani Democriti Demonstratio Evangelica . . .» (tr. i Linköping 1736, omf. s. 95—158, 4:o). Den arbetsfördelning, som diss. därför å titelsidan med angivande av Bildstein såsom resp. uppger, vinner härigenom bekräftelse. Rydelius är förf.; Bildstein resp. Till denna diss. fogar Rydelius längre fram en andra del. Då han emellertid redan följande år såsom utnämnd biskop över Lunds stift lämnar sitt professorsämbete, blev denna del aldrig under hans praesidium ventilerad. Bildstein upptager den dock till offentlig granskning, när han 1744 såsom teol. adjunkt bestiger presidiet. Att Rydelius författat även denna andra del, upplyser denna själv å sitt andra titelblad. Då avhandlingen dessutom är paginerad i syfte att utgöra en omedelbar fortsättning på föregående del och författaren genast omtalar, att han nu i ett andra kapitel vill fullborda sitt arbete, synes Rydelius' författarskap vara uppvisat. (Jfr del 2 kap. 2 § 1.) Två år senare, 1746, presiderar Bildstein vid en diss., som uppvisas som tredje del till dessa avhandlingar. Denna tredje del har dock icke Rydelius författat (*De canone fidei scripto*, del 3 § 1. Jfr även författarens hänvisningar till de av Rydelius författade delarna!).

Rydelius har sålunda icke själv författat samtliga de dissertationer, vid vilka han presiderat. Även om man icke beträffande varje avhandling med säkerhet kan uppvisa, vilkendera — praeses eller respondenten — som är författaren, visar det sig dock, att respondenterna ofta författat sina avhandlingar själva. Vad gradualavhandlingarna angår, förtjänar det till sist att påpekas, att Rydelius tydligen i regel icke tillåtit disputationer pro gradu med mindre än att respondenten själv författat sin avhandling. Bland de 49¹ gradualdisputationer, vid vilka Rydelius presiderade, förekommer sålunda ingen av de avhandlingar, vi med visshet kunna tillskriva honom.

¹ Se LIDÉNS *Catalogus*, II, s. 140—147.